

Hac Mor a lloure

VÍCTOR SUNYOL

POESIA

Carles Hac Mor,
Com aquell qui diu.
CCG EDITORS. Girona, 2005.

Carles Hac Mor, *Ad libitum*.
CCG Editors. Girona, 2005.

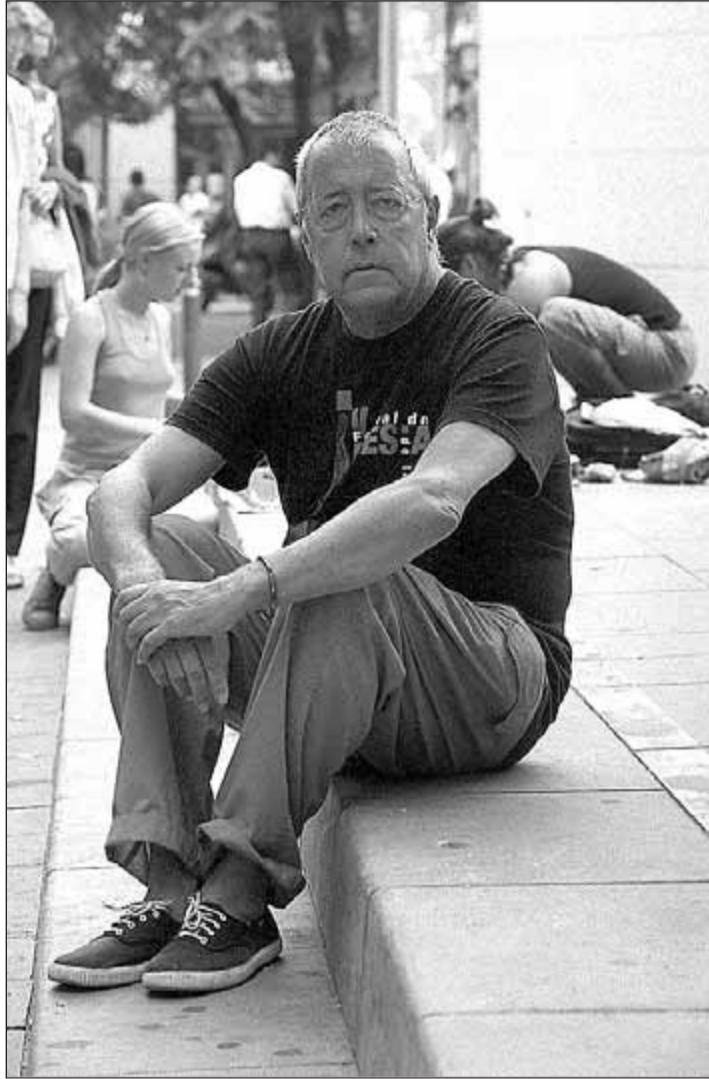
Carles Hac Mor, *Ho he fet fer*.
EMBOSCALL EDITORIAL
I CAFÈ CENTRAL. Vic, 2005.

Com aquell qui diu, *Ad libitum* i *Ho he fet fer*, els tres darrers llibres de Carles Hac Mor, ben independents, ens permeten entrar de maneres diferents i per vies diverses a aquest suggerent, colossal i cada vegada més clar edifici que des de fa anys va construint el poeta.

Al títol mateix de *Com aquell qui diu* ja s'assenyala la desaparició de l'autor i del "dir, i en la lectura es pot seguir, entre moltes altres, la via d'una pràctica literària en el camí de la simulació i el real, del ser-i-no-ser, en el concepte de l'ambigüitat i en la pràctica de l'objectivitat més esfereïdora per arribar a la subjectivitat més recòndita".

NORANTA-NOU 'TANKES'

Ho he fet fer és un recull de noranta-nou tankes. Potser és la primera vegada que Hac Mor se cenyeix a una forma clàssica, i escull la *tanka*, poema síntesi, poema estat d'esperit. Si formalment són tankes, més ho són en essència. L'adaptació de tankes i haikus en les literatures occidentals, amb més o menys fortuna, és sempre una llunyana aproximació a aquest gènere oriental. Quan Carles Hac Mor escriu tankes n'aconsegueix unes que ho són es-

XAVIER CARRION

EL POETA PARAPARÈMIC CARLES HAC MOR

tractament; no juga a orientalismes ni prescindeix de la seva naturalesa, sinó que des de la tradició pròpia i des de la seva arrel estètica i ètica fa la mateixa operació que el poeta oriental fa des de les seves, i es tracta de dues posicions de partida amb moltes més similituds de les que podria semblar a primera vista. Per això segurament deu ser una de les més honestes i exactes adaptacions del gènere que s'han donat per

aquestes terres. I ens hi ofereix una síntesi de l'obra i la poètica hacmortiana en un llibre que "ha fet fer" aquest poeta múltiple que "s'omple de cares"; un llibre que s'ha fet en un fer-se així de reflexiu.

Ad libitum, publicat a la prometedora col·lecció *Poesia al Cànter*, de CCG Editors, va per altres vies, planteja altres qüestions. Sota la divisa de la llibertat, els tres moviments del llibre teixeixen un discurs que

parteix de la relació amb la llengua i la seva naturalesa, passa per la pràctica poètica i acaba centrat en la imatge. Tres puntals d'allò que en diem poesia, o de la pràctica literària.

De quina relació amb la llengua parlem? En la primera part del llibre (*Ad hoc*) se'ns mostra: una relació física, en la qual el poeta (més ben dit, *l'escriptura*) desvela el vertigen, o el buit, de l'acte de dir i d'allò que és presesament dit. Una relació en què no caben la representació ni la dependència de res; en què només es pot comptar amb la llengua mateixa; des de la consciència de la indigència en la parla, des de l'únic lloc possible, des de la llengua.

A *Sine qua non*, la segona part del llibre, hi trobem indicis que expliquen aquesta llengua. La llengua, "una de les convencions més vils, nul·la i annexa", que reflecteix o té a voltes una mena d'enyor primigeni i s'adreça a la reconstrucció real de sentit. Una llengua tractada des de la indisciplina, i amb la consciència que només els obstacles fan rodar el món i la llengua. Una llengua que no es vol pràctica significant, i si des de les seves ruïnes ens fa còmplices de la producció de significat, que és per atzar, ho fa des de la negociació del significat i de si mateixa per retrobar-se, potser, com a llengua i significat al final d'aquesta fuga infinita.

EL FETITXISME DE LA IMATGE

Per aquest tracte de la llengua se supera el fetitxisme de la imatge, el darrer vincle amb una creació i una lectura enteses des dels conceptes lligats a la convenció ja desautoritzada (o ignorada, o menystinguda, o inservible, o refusada). La ruptura, les ruptures, s'escenifiquen aquí en la totalitat.

I si la llengua neix d'una ruptura, si la nominació ja no produeix llengua però la mostra, si la llengua neix quan ja no pot estar més al servei de les referències, de l'anomenar, del reflectir, la llengua només pot néixer en una boca concreta i en un text concret, generador de la revolució, com diu Bernard Noël.

SOROLLS DE LES LLENGÜES

Els textos de Carles Hac Mor i molt especialment els de la tercera part del llibre (*En efecte*) se situen en aquest punt, en aquesta boca, i generen una llengua que intenta de fer-se sentir, ofegada pels grans sorolls de les llengües. En ella, la imatge, en lloc de narcotitzar el lector, mostra "les frontisses amb què la mirada articula l'aparença per portar-la cap al pensament" (Noël, de nou), i a través de la imatge mateixa es mostren els seus paranys i la seva realitat, tot i que la majoria s'estima més fixar-se en el seu cantó fictici i no en el de la revelació. Així doncs, gràcies al seu ús i la seva construcció, s'acompleix la sentència amb què acaba el llibre: "Superat el fetitxisme de la imatge, aquesta ressuscita". Ressuscita havent trobat la seva naturalesa i la seva funció en aquesta llengua nova, en aquest escriure que, com tots, no ho oblidem, (i tornem a Bernard Noël) produeix matèria abans de produir tema, encara que molts s'entestin a lligar el sentit només al tema (i és quan creuen no entendre, per no saber llegir, o no saber com llegir, i no saber què és entendre).

En la pràctica de la seva escriptura i en el seu destil·lat significatiu, *Ad libitum* participa d'algunes de les qüestions més fonamentals de l'escriptura dels nostres temps i de l'escriptura de Carles Hac Mor. Només cal entrar-hi amb un bon full de ruta i amb tots els sentits i senys oberts per endinsar-se en un dels camins més apassionants que ens pot donar la literatura contemporània.

POESIA

Marianne Moore, *Pangolines, unicornios y otros poemas*.
Edició d'Olivia de Miguel. El ACANTILADO. Barcelona, 2005.

Marianne Moore (Saint Louis, 1887 - Nova York, 1972) deia que la literatura és una part de la vida, però si ens hi apropem amb massa confiança, el que en diguem deixarà de tenir valor. La seva vida va ser una entrega com a poeta, traductora, editora i dramaturga. I la seva obra poètica, un exemple de magisteri des del llenguatge en què combinava tant la configuració visual de l'estrofa com la utilització d'un determinat nombre de síl·labes, així com l'ús irregular de la rima, un fet sense precedents fins aleshores.

En aquest volum es recorre una selecció de tota la producció poètica de Marianne Moore reunida en sis llibres: *Poemas escogidos* (1935), *Qué son los años* (1941), *Sin embargo* (1944), *Otros poemas*, *Como un baluarte* (1956), *Oh, ser un dragón* (1959), *Dime, dime* (1966) i una sèrie de *Poemas sueltos*.

PREGUNTA REITERATIVA

Marianne Moore, que pensava que calia canviar les formes poètiques fossilitzades, es plantejava, al costat dels seus companys de generació a principi del segle passat i a la ciutat de Nova York, una pregunta que de tant en tant hauria de repetir-se: "Què és un poema i per a qui escriu?".

Tots: Wallace Stevens, T.S. Eliot, Ezra Pound, William Carlos Williams, e.e. cumings i Mina Loy van veure la necessitat d'una revolució literària formal.

El que més crida l'atenció al llegir l'obra de Marianne Moore és l'absoluta contemporaneïtat dels seus temes emmarcats en el seu típic estil, que la traducció ha reflectit amb força precisió, aparentment lliure però recolzat en la col·locació oportuna dels versos i les estrofes. En la seva poesia es manifesta per exemple una antipatia pels militars, al·legats contra el racisme, així com una gran preocupació per la vida quotidiana, i certes qüestions socials, com el ma-

trimoni, són plantejades des d'una perspectiva feminista. El fet que inclogués tota mena de llenguatge com a material poètic com ara extractes de notícies de la premsa, la Bíblia, fragments de converses, la mitologia i la impressió d'altres lectures, intercalant-les en el poema d'una manera personal, enriqueix més la perspectiva de lectura. La seva poesia produeix encara una reacció més: la interacció dels elements de la naturalesa i les múltiples veus plantegen una gran tensió que només pot resoldre el lector. Com escriu en l'excel·lent pròleg la traductora Olivia de Miguel, M. Moore no intenta ordenar el caos, sinó que el manipula i tracta

de viure-hi mitjançant la ironia i l'autodisciplina. La seva poesia se sol definir com a naturalista per la presència del món natural en el seus poemes a la manera de bestiari (va ser traductora de les faules de La Fontaine), en què mostra els animals més exòtics que sempre tenen alguna manera exemplar de comportament per mostrar l'ésser humà, i ho fa amb una ironia exquisida. Poemes com ara *Temporada en una ballena*, *El pasado es el presente*, *El matrimonio* i *¿Qué son los años?* són veritables obres mestres d'intel·ligència i treball de llenguatge.

El 1997 l'editorial Hiperión va publicar també una extensa antologia de l'obra de Marianne Moore, que no afegia ni les *Notes* de l'autora als seus poemes amb un epíleg de W.H. Auden, ni la bibliografia, imprescindible per a qui vulgui saber més dades d'aquesta poesia excel·lent.

Viure en el caos

CONCHA GARCÍA